

TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI**MİLLÎ MÜCADELE**ÜNİTE
20

► Topçu Feriki (Korgeneral) Rıza Paşa dışındaki Saltanat Şûrası üyeleri antlaşma şartlarının imzalanması yönünde oy kullanınca Damat Ferit Paşa Hükûmeti adına **Bağdatlı Hadi Paşa, Rıza Tevfik Bey ve Reşat Halis Bey**'den oluşan **Osmanlı Heyeti, 10 Ağustos 1920'de Sevr Antlaşması'nı imzalamıştır**. 433 maddeden oluşan antlaşmanın bazı maddeleri şunlardır:

1. Doğu Trakya ve Batı Anadolu, Yunanlara verilecekti.
2. Anadolu'nun doğusunda bir Ermenistan ve Kürdistan kurulacaktı.
3. Mardin, Urfa, Antep ve Suriye Fransızlara bırakılacak; Adana'dan Kayseri ve Sivas'a kadar olan bölge Fransız nüfuzunda olacaktı.
4. Aydın ve Çine Çayı'ndan itibaren Batı Anadolu, İtalyanlara bırakılacaktı.
5. Arap toprakları, İngiltere ve Fransa'nın mandası altına alınacaktı.

6. Boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek ve tüm devletlerin gemilerine açık olacaktı.
7. Kapitülasyonlardan tüm İtilaf Devletleri yararlanacaktı.
8. Mecburi askerlik kalkacak ve sadece 50 bin 700 asker bulunacaktı.
9. İstanbul başkent olarak kalacak ancak Türkler antlaşma şartlarına uymazsa İstanbul da ellerinden alınacaktı.

Not

Sevr Antlaşması Mebusan Meclisinin onayından geçmediği için hukuken geçersiz bir antlaşmadır.

- Antlaşma BMM tarafından reddedilerek antlaşmayı imzalayanlar ve onaylayanlar vatan haini ilan edilmiştir.
- Antlaşma sonrası Milli Mücadele'ye katılım artmış, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ile de Sevr Antlaşması uygulanamamıştır.

● MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE CEPHELER

Milli Mücadele Cepheleeri

- Millî Mücadele **Doğu, Güney ve Batı** olmak üzere üç cephede gerçekleşmiştir.
- Doğu Cephesi'nde **Kazım Karabekir Paşa** komutasındaki **15. Kolordu, Ermenilerle** mücadele etmiştir. Cephe **Gümrü Antlaşması** ile kapanmıştır.
- Güney Cephesi'nde Fransızlar ve onların desteklediği Ermenilere karşı direnişi **Kuvay-ı Milliye** üstlenmiştir. Cephe **Ankara Antlaşması** (1921) ile kapanmıştır.
- Batı Cephesi'nde ise **Yunanlara** karşı önce **Kuvayımiliye** daha sonra ise **düzenli ordu** mücadele etmiştir. Cephe **Mudanya Ateşkes Antlaşması** ile kapanmıştır.
- Ayrıca Güney Cephesi'nde İtalyanlar ile askerî bir mücadele yapılmadan bölgedeki siyasi ve askerî sorunlar çözülmüştür.

● Doğu Cephesi

- ▶ I. Dünya Savaşı sonlarında doğru Rusya'da ihtilal çıkması nedeniyle Kafkasya'da oluşan bu otorite boşluğundan yararlanan Ermeniler, merkezi Erivan olan bir **Ermenistan Devleti** kurmuşlardır (28 Mayıs 1918).
- ▶ Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra İtilaf Devletlerinin de desteğiyle Doğu Anadolu'daki faaliyetlerini artırmışlardır.
- ▶ Büyük Ermenistan hayalini gerçekleştirmek amacıyla saldırılarda bulunan Ermeniler, Erzurum ve Van'a saldırarak köy ve kasabaları yakmaya ve Türkleri öldürmeye başlamışlardır.
- ▶ Bu saldırıların artarak devam etmesi üzerine, Doğu Anadolu'nun Ermenilerin eline geçmesini önlemek için, **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** kurulmuştur.
- ▶ Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa, Mondros Ateşkes Antlaşması maddelerine uymayarak ordusunu terhis etmemiş, silahlarını ve cephanesini işgal kuvvetlerine teslim etmemişti.
- ▶ BMM açıldıktan sonra, "**Şark Fatihî**" ünvanıyla anılan Kâzım Karabekir Paşa'yı Doğu Cephesi komutanlığına atamıştır.
- ▶ BMM'nin aldığı karar üzerine harekete geçen Kazım Karabekir Paşa, Sarıkamış ve Kars'ı Ermenilerden kurtarmıştır. İlerleyişini sürdüren Türk ordusunun Gümüş'e yaklaşması üzerine Ermeniler barış istemişlerdir.
- ▶ BMM Hükûmeti ile Ermeniler arasında 2-3 Aralık 1920'de imzalanan **Gümüş Antlaşması'nın bazı maddeleri şunlardır:**
 - Kars, Kağızman, Sarıkamış, Iğdır ve Oltu BMM'ye bırakılacaktır.
 - BMM'nin varlığını tanıyan Ermenistan Sevr Antlaşması'nı kabul etmeyeceğini ilan ederek Anadolu'nun doğusu ile ilgili toprak isteklerinden vazgeçecektir.
 - I. Dünya Savaşı sırasında düşman ordularına katılan ya da isyan edenler dışındaki Ermeniler 6 ay içinde Türkiye'ye dönebilecektir.

Gümüş Antlaşması'nın önemi:

- ▶ BMM Hükûmeti'nin imzaladığı **ilk uluslararası antlaşma** olan Gümüş Antlaşması, BMM Hükûmeti'nin uluslararası alanda sağladığı ilk askerî ve siyasi başarıdır.
- ▶ Kâzım Karabekir liderliğindeki bir heyet tarafından imzalanan Gümüş Antlaşması'yla **Kars, Kağızman, Iğdır ve Sarıkamış**, BMM Hükûmeti'ne bırakılmıştır.

- ▶ Sevr Antlaşması'nı tanımadığını ilan eden **Ermenistan**, Doğu Anadolu Bölgesi'nde toprak isteğinden vazgeçerek **Misak-ı Milli sınırlarını tanıyan ilk devlet olmuştur.**

● Güney Cephesi

- ▶ Güney Cephesi'nde askerî mücadele, Fransızlarla ve Fransa tarafından desteklenen Ermenilerle yapılmıştır.
- ▶ Güney Cephesi'nde düzenli bir ordu oluşturulamamış, bölgede işgal kuvvetleriyle yapılan mücadele, Kuvayimillîye birlikleri aracılığıyla yürütülmüştür.
- ▶ Fransızların, Antep'e Ermenilerden oluşan bir askerî birlik yerleştirmesi ve Türkleri sindirmek için bölgedeki Ermeni azınlıkları da kullanarak saldırılara başlamaları bölge halkının direnişe geçmesini sağlamıştır.
- ▶ Güney Cephesi'nde başlatılan direniş hareketi; Antep, Urfa, Maraş ve Adana'da yoğunlaşmıştır.
- ▶ Antep'te **Şahin Bey**, Urfa'da **Ali Saip Bey**, Maraş'ta **Sütçü İmam** liderliğinde Fransızlara direnen Türk halkı büyük kahramanlıklara imza atmıştır.
- ▶ Bölge halkının direnişi karşısında amacına ulaşamayan Fransa, 12 Şubat 1920'de Maraş'tan, 11 Nisan 1920'de Urfa'dan çekilmek zorunda kalmıştır.

Antep ile Adana, Urfa ve Maraş ile imzalanan **Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)** ile kurtarılmıştır.

- ▶ Ankara Antlaşması ile güney sınırlarımız kesin olarak çizilerek Hatay haricindeki bölge toprakları geri alınmıştır.

● Not

- BMM, Millî Mücadele Dönemi'ndeki mücadelesi nedeniyle Antep'e 8 Şubat 1921'de "**gazi**" ünvanını vermiştir.
- Şubat 1973'te Maraş'a "**kahraman**", 12 Haziran 1984'te Urfa'ya "**şanlı**" ünvanı verilmiştir.
- Ayrıca Maraş'a 1925, Antep'e 2008, Urfa'ya 2016 yıllarında **İstiklal Madalyası** verilmiştir.
- ▶ Güney Cephesi'nde Antalya merkez olmak üzere Konya'ya kadar olan kısmı işgal eden İtalya ile herhangi bir askerî mücadele yaşanmamıştır.
- ▶ I. Dünya Savaşı'nda kendisine vad edilen İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesi üzerine yaşanan görüş ayrılıkları nedeniyle İngiltere ve Fransa ile arası açılan İtalya, bölge halkı üzerinde baskı uygulamamıştır.
- ▶ II. İnönü Muharebesi sonrası Anadolu'dan çekilme hazırlıklarına başlayan İtalya, **Sakarya Meydan Muharebesi sonrası Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.**